

PREMIŠNOSTI ZARJE je v Ljubljani, Francišanska ulica št. 8 (iskarna 1. nadst.). Uradne ure za stranke so od 10. do 11. dopoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma so ne sprejemajo.

NAROČNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Bosno K 18.—, polletna K 9.—, četrtletna K 4.50, mesečna K 1.50; za Nemčijo celoletno K 21.60; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 30.—.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob pol 11 dopoldne.

UPRAVNIŠTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 6, II., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer. Inserati: enostopna petivrstica 20 vin., pogojen prostor 25 vin., posiana in razglasi 30 vin. — Inserate sprejema upravništvo. Nefrankirana ali premoško frankirana pisma se ne sprejemajo.

Reklamacije lišta so poštne proste.

Posamezne številke po 6 vin.

Stev. 247.

V Ljubljani, v torek dne 2. aprila 1912.

Leto II.

Klerikalizem in ljudstvo.

Klerikalna stranka ima doslej na Slovenskem še največ takozvanih pristašev. Kljub temu je to kolos na prstenih nogah, ki se nenadoma lahko polomijo, pa se navidezni velikan hipoma lahko zvali po tleh kakor je dolg in širok. Zakaj ta hrust ni velik po svoji notranji moči in ne kot stranka, temveč stoji le kot množica ljudi, ki se dajo slepo voditi bolj iz verskih, kakor pa iz političnih in gospodarskih nagibov. Če ne bi bil vsak dan klerikalnega gospodarstva škodljiv, bi se lahko mirne duše prepustilo času, da opravi svoje delo in neizogibno bi prišel dan, ko bi izginila vsa klerikalna slava kakor kafa. Zakaj vzroki propada tiče v klerikalni stranki sami.

V človeškem življenju so gospodarski momenti najmočnejši in v zadnji vrsti odločujoči o vsem. Lahko se primerijo posamezni izjemni slučaj; lahko se zgodi, da se kdo ne zaveda dovolj jasno svojega gospodarskega položaja in svojih gospodarskih interesov. Tudi velike skupine lahko žive včasih v taki nejasnosti. Ali vse te izjeme ne ovirajo pravila, da je vsa človeška zgodovina dolga veriga gospodarskih procesov, na kateri visi vse drugo, kar smatramo za življenje človeštva.

Gospodarske razmere imajo v sebi to moč, da se prejalistej prilenejo do človeške zavesti. In najmočnejši je v življenju, kdor najbolje pozna vire in pota gospodarstva, kdor ima najširše gospodarsko obzorje.

Velika večina slovenskega ljudstva je na tem polju še silno zaostala. Deloma ji je neznan pomen gospodarskih vprašanj sploh, deloma pa ne razumeje, v kakšni zvezi so posamezni gospodarski problemi med seboj in kako se stičejo z drugimi rečmi. Ta nevednost, ki je največ v kriva, da so nas drugi prehiteli in prekosili v vsakem oziru, ustvarja ono podlago, na kateri vsakemu zrasti moč klerikalne stranke. Ali ta je mogla zrasti moč klerikalne stranke, ki je nevednost je slab in nezanesljiv, ker je nevednost nekaj, kar traja od danes do jutri, ni pa nikjer jamstva, ki bi zagotovilo njeno večnost.

Pač je res, da so na Slovenskem ljudje, ki se zavedajo, prav iz gospodarskih nagibov, drže klerikalne stranke. Njihovi interesi so jih privedli vanjo, in dokler jih klerikalci pospešujejo, ostanejo pri njih. To so posamezniki, katerim je stranka pribavila ugodno življenje, službo, zaslužek ali sinekuro, in nadalje so to pripadniki slojev, katerim koristi klerikalna politika.

Ali število obojih je razmeroma majhno. Slovensko ljudstvo to ni. Velika množica je danes še klerikalna, ker še ne ve, kaj ji politično koristi in kaj škoduje, pa ker ne zna ločiti političnih in gospodarskih vprašanj od — verskih, v katerih prav tako nima jasnega pogleda, kakor ne v prvih. Predvsem ta množica še ne ve, vsaj dovolj natančno ne, da niso gospodarski interesi vseh ljudi, vseh slojev, vseh razredov enaki. Nekoliko razlike sluti pač vsakdo; ali od te slutnje pa do točnega spoznanja je dolga pot. In dokler ta ni preromana, gre klerikalna pšenica lahko v klasje.

Toda na to pot mora priti tudi slovensko ljudstvo po vseh deželah in prehoditi jo bo mo-

ralo do konca, do popolnega razumevanja. Za to skrbi gospodarsko življenje, za to skrbi bi, ki pada slabše in neprenehoma po plečih. Beda je jako zanesljiv učitelj, ki se bo uveljavil tudi pri nas. Le škoda, da je ta šola zelo draga in da zahteva sila bolesterne žrtve.

Naravno je, da mora biti klerikalna politika prirojena po enem kopitu; če bi bili v rimljanski stranki najzhenialnejši in najplemenitejši ljudje, ne bi mogli izpremeniti dejstva, da je v sedanjih družbi kvarno enemu, kar je drugemu ugodno in da prinaša prvemu korist, kar dela drugemu škodo. Bila bi laž, če bi kdo trdil, da klerikalci nikomur ne pomagajo; ali s tem, da koristijo enim, morajo neizogibno škodovati drugim, in nazadnje je le vprašanje, če je več tistih, ki imajo od klerikalne politike dobiček, ali pa je več onih, katerim škoduje.

Koristna je ta politika bogatim in zelo bogatim posedujočim slojem. V državi je tako in v deželah, in v občinah ni drugače. Iz teh slojev pa ni sestavljena večina slovenskega naroda. Ne glede na to, da odbija klerikalizem meščanstvo, je njegova politika efektivno škodljiva malim posestnikom, malim kmetom, kočarjem itd., vsem medznim delavcem in vsem poslom. Ker je na Slovenskem premalo splošne, vsled tega pa še bolj premalo politične in gospodarske izobrazbe, je bilo velikemu delu teh slojev dokaj nemogoče spoznati omenjene razlike in škodljivost klerikalizma. Malo je pri nas malih kmetov, hlapcev, dninarjev, malo celo srednjih kmetov, ki bi razumeli carinsko politiko in njene učinke, militarizem, svetovno trgovino, razmerje med industrijo in poljedelstvom itd. Zato je še mogoče slepiti. Ali posledice zaslepljevanja se zapisujejo na kožo ljudstva; čuti jih velika množica, ki služi sedaj klerikalcem iz neznanja. Prepada med bogatini in reveži pa postaja pri tem vse širši in globokejši; in kadar bo dosti velik, ga bodo morali opaziti tudi tisti, ki so doslej še najbolj nevedni. In tedaj mora klerikalizem pasti.

Ali škoda je žrtev, ki jih zahteva ta proces, če ostane ljudstvo prepuščeno tej prišlini samozabrazbi. Velikansko bi bilo trpljenje, preden bi prišlo množice po tej trnjevi poti do pravega spoznanja. Zato ni dovolj čakati, da se razvijajo razmere same od sebe. Socialna naloga je izobraževati, poučevati, organizirati te množice, da se okrajša proces in prihranijo preveliki žrtve. Sedaj je boj proti klerikalizmu še težaven, ker ima nazadnjaška družba moč v rokah in ker je ljudsko neznanje veliko. Ali ta boj je poln nade, ker je klerikalizmu izrečena obsodba v njunem zgodovinskem razvoju. In če se danes krepko in odločno postavimo v ta boj, bo od dne do dne lažji in veselejši. Kajti tudi znanje ima čudežno moč v sebi; izprva se ga nevedni ljudje branijo, če ga skušajo, pa zahrepene po njem, da jim ga nikoli ni dovolj. Pot je začrtana; torej po njej do cilja!

Učinki ogrske krize.

Ko je bil Khuen Hedervary v petek zopet na avdienci pri cesarju in je zvečer poklical vse ogrske ministre na Dunaj, kjer so sklenili ročno pismo, katero smo včeraj objavili, je

časopisje naneslo deloma senzacionalne vesti v javnost. Pisalo se je, da je bil cesar pripravljen izvajati skrajne konsekvence, če se ogrska vlada ne bi vdala zahtevi, da opusti resolucijo o rezervistih.

Te skrajne konsekvence so tolmačili tako, da je bil cesar pripravljen odstopiti.

O tem, kar se govori na takih avdiencah, se navadno ne poroča nič podrobnega, zato je popolnoma nemogoče kontrolirati, če imajo te vesti zanesljivo podlago ali ne. Gotovo pa je, da je imela omenjena avdienca zelo resen značaj. To se razvidi iz različnih momentov. Da skliče ministrski predsednik vse ogrske ministrstvo brzojavno na Dunaj, je tako nenavadno, da se iz tega spozna, kako resen je bil položaj z uradnega stališča.

Potem, ko se je Khuen Hedervary vrnil v Budimpešto, je v klubu vladne stranke razlagal, kako se je zasukala kriza, in je v svojem govoru dejal sledeče:

»Položaj je postal tako resen, da bi bili, če bi izvedli logične posledice iz njega, stali pred situacijo, katere ne bi mogel po mojem mnenju noben Oger prenašati brez skrbi in žalosti.«

Nadalje je Khuen razlagal, da je bila potrebna odločitev brez najmanjšega obotavljanja in da je bilo treba obvarovati narod »resnih zapletljivajev, ki bi se bili zgodili, če bi bila krona izvajala posledice iz svojih nazorov.«

Potem je govoril grof Tisza, ki je omenil ročno pismo in dejal, da »priča vsaka vrstica o neskončni resnosti položaja.«

V njegovem govoru je bilo še več takih momentov, po katerih bi bilo slutiti, da se je cesar resno baval tudi s svojim osebnim vprašanjem.

Uradni korespondenčni urad pa prinaša sledečo oficijelno izjavo:

»Današnji jutranji listi podajajo sliko, kako da je potekla petkova avdienca ministrskega predsednika grofa Khuena Hedervaryja, ki je dala v javni diskusiji povod za dalekosežna izvajanja, ki pa ne soglašajo popolnoma v posameznostih.«

Ker so v poteku avdijske izrečene besede po navadni rabi naravno odtegnjene javnosti, ni treba posebej povdarjati, da se omenjenim posameznostim ne more prisoditi nikakršna avtentičnost.

V tej izjavi je tako malo odločnosti, da mora navsezadnje vendar vsakdo sam soditi, koliko verjetnosti pripisuje ali ne pripisuje časniškim vestem.

Seidlovo pismo.

Dunaj, 28. marca.

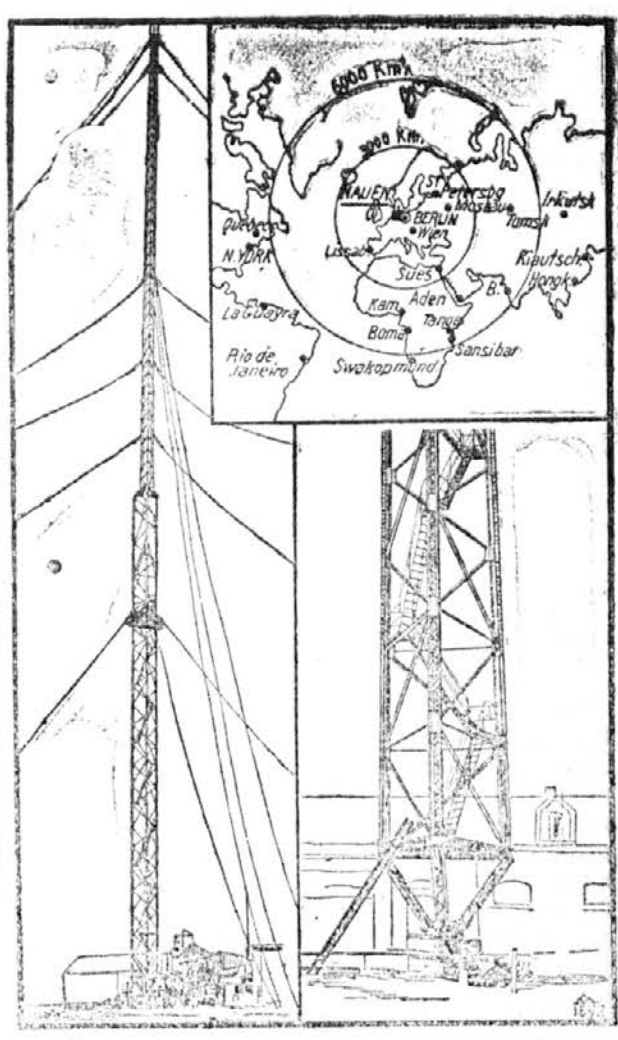
Ker je nemški nacionalce Seidl v parlamentu trdil, da je njegovo pismo, o katerem se je govorilo na današnji seji, poteklo le iz uljudnosti, je vredno, da se ta pisarija objavi. Pismo se glasi:

Opava, 23. junija 1911.

Prečastni!

(Euer Hochwürden!)

Za volilno pomoč krščansko-socialnih volilcev ob priliki ožje volitve, ki je omogočila ta-

Včeraj smo poročali, da je podrl v Nauenu lud vihar stolp za brezlično brzojavljenje. Današnja slika nam predučuje stolp, ki je bil visok 200 metrov in je bil poleg Eiffelovega stolpa najvišja stavba na zemlji. Stolp je bil tudi najdržnejša železna zgradba.

ko sijajno volilno zmago, Vam izrekam, Velečastiti, svojo najsrčnejšo zahvalo za udano prošnjo, da blagovolite to zahvalo sporočiti tudi gospodom Vaše stranke v Vašem župnijskem okrožju. Obenem izražam svoje najgloblje obžalovanje nad tem, da se je dunajskemu judovski časopisu posrečilo, nemške volilce mesta Dunaj tako shujskati, da so naše uspehe na deželi, ki so si jih skupno priborili nemški nacionalci in krščanski socialci proti brezdomovinskim in veri sovražnim socialnim demokratom, njihove zmage na Dunaju vsaj deloma zopet popravile.

Kolikor morem storiti, da se tako brez-pametno naziranje med nemško naprednimi elementi v bodoče onemogoči, bom storil rad.

Ako bi bil drugače v položaju, da Vam, Velečastiti, ali pa kakemu Vaših častitih somišljenikov v Vaši fari lahko izkažem uslugo, potem prosim, da vsak čas razpolagate z Vašim udanim

Seidlom

državnim poslancem.

Tako se glasi to čedno pismo. A kdor ima v glavi zdrave možgane, bo dejal, da to ni u-

EMILE ZOLA:

Rim.

(Nadaljevanje.)

Pierre je stopal za svojim tovarišem po širokih, samotnih cestah, kjer je bilo vse negibno in tiho kakor na pokopališču. Noben voz ni noben pešec ni prišel mimo. V nekaterih ulicah ni bilo pešpoti, plevel pa je prepletal še nečakano voznico cestokakor polje, ki se vrača v prvotno prirodno stanje; kljub temu so bile že več let izvršene priprave za plinsko razsvetljavo, na drogih pričvrščene navadne svetilnice. Hišni posestniki so s pomočjo debelih desek hermetično zaprli okna ob obeh straneh v pritličjih in nadstropjih, da jim ni bilo treba plačevati davka za okna in vrata. Druge, komaj pričete hiše so bile iz strahu, da bi nastalo v kletih zavetišče za vse toloveje iz dežele, zagrajene s koli. Ali najzlastnejše izmed vsega so bile mlade razvaline, tevisoke, krasne, nedovršene, niti ne ometane zgradbe, ki še niso pričele svojega življenja kamenitih velikanov, če so se že jele razpadati na vse strani; podpreti so jih morali z vsakovrstnimi umetnimi podstavci, da niso sprhnele na tleh. Srce je zabolelo človeka kakor v mestu, kjer je nalezljiva bolezen pogubila vse prebivalce; bilo mu je, kakor da je tukaj razsajala kuga, vojna, bombardma, in da hranijo zevajoča ogródja še njih sledove. Ali še otožnejši je postal in neskončno človeški obup se ga je lotil, če je pomislil, da to ni bila smrt, temveč zgrešenporod in da končala uničevanje svoje delo, preden pridejo zasnanji, zaman pričakovani prebivalci vlivat tem mrtvorojenim hišam življenje. Temu se je pridružila še strašna ironija; na vsakem vogalu so bile krasne marmornate table z imeni cest — s slavimi, iz zgodovine izposojenimi imeni, Grackhov, Scipija, Plinija Pompeja, Julija Cezarja, ki so se bleščala nad temi nepopolnimi, podirajočimi se zidovi kakor zasmeh, kakor udarec, ki ga daje preteklost moderni obnemoglosti.

Zopet se je Pierru zablistnila resnica, da postane vsak, kdor poseduje Rim, plen te marmorne blaznosti, te puhle potrebe, da bi zidal in bodočim narodom zapustil spomenik svoje slave. Za Cezarji, ki so kupičili svoje palače na

Palatinu, za papeži, ki so zopet zgradili srednjeveški Rim in pritisnili nanj svoj grb, prihaja zdaj italijanska vlada, in tudi ona ne more postati vladarica mesta, ne da bi se takoj zgnila želja v njej, da ga obnovi še v sijajnejši bleščobi, še v silnejši veličini. Tla so ji sama vdihavala to misel; kri Avgusta se je zadnjemu, ki je prišel, dvignila v glavo in mu vllila blazno željo, da bi iz tretjega Rima napravil novega vladarja sveta. Odtod so prihajali velikanski načrti, ciklopska obrežja, enostavna ministrstva, ki so tekmovala s kolosejem; zato so zrastle nove četrti z ogromnimi hišami vsokrog starega mesta iz tal kakor mala mesta. Pierre se je spomnil na kredasti, rdečkaste, stare strehe obdajajoči pas, ki ga je bil videl s stolnice sv. Petra in ki se mu je zadel iz daljave kakor zapuščeni kamnolom; zakaj ne le na Prati del Castello, tudi ob Porta S. Giovanni, pred Porta S. Lorenzo, pri vili Ludovisi, na višavah Viminala in Eskvilina so se že razpadle nedovršene in prazne četrti po plevelu zapuščenih cest. Po dvatisoč letih čudovite podovitosti so bila tla končno videti izčrpana, in kamen spomenikov ni hotel več poganjati. Kakor usahnejo in poginejo nanovo nasajene češplje in črešnje v zelo starih sadnih vrtovih, tako tudi novi zidovi niso več našli hrane v rimskem prahu, ki je obubožal od tolikega števila hramov, cirkusov, slavolokov, bazilik in cerkva. In moderne hiše, ki so hoteli, da naj bi se tukaj zopet množile, nepotrebne, prevelike, od podedovane častihlepnosti vse napihnjene hiše niso mogle dozoreti; polovična, od zevajočih oken preluknjana pročelja, ki niso imela dovolj moči, da bi se bila dvignila do strehe, so obstala neplodna kakor suho grmičevje na njivi, ki je preveč rodila. Strašna žalost tega pogleda je bila zlasti v tem, da se je tako stvarjajoča, minola veličina dovršila v takim priznanju sedanje obnemoglosti, da ne more Rim, ki je nekdaj pokrival svet s svojimi nerazdejanimi spomeniki, zdaj nič drugega ustvarjati kakor razvaline.

»Sčasoma jih pač še dovrše!« je vzkliknil Pierre.

Narcisse ga je osupel pogledal.

»Za koga pa?«

»Da to je bilo strašno. Oh, teh pet ali šeststotisoč prebivalcev, o katerih so sanjali, da

pridejo, na katere še venomer čakajo — kje so zdaj? Na kateri bližnji selski planjavi, v katerih oddaljenih mestih žive? Če je moglo prve dni po osvojitvi le veliko patriotično navdušenje upati v tako prebivalstvo, je treba dandanes že čudne zaslepljenosti, če se hoče verjeti, da še pride. Poizkus je bil videti, da je bil storjen, Rim je običal, nobenih vzrokov ni, ki bi mogli podvojiti prebivalstvo, ne v zabavah, ki jih daje, ne v dobičku njegove trgovine in industrije, katere nima, ne v živahnem scialnem in gospodarskem življenju, za katero ni več videti sposoben.

Na vsak način bi bilo zato treba mnogo let. Kako naj bi se torej obljubile gotove, prazne hiše, ki čakajo le na prebivalce? Za koga naj bi se dogotovile hiše, ki so ostale le v okostjih, pa se razpadajo na solnce in dežju? Ali naj torej ostanejo, deloma brez mesa in izpostavljen vsem vetrovom, deloma zaprte, neme kakor grobovi, za nedogleden čas, v svojih klavirni, nepotrebni in zapuščenih gradbi, tam kjer so? Kakšno strahoto pričajo pod tem krasnim nebom! Novi gospodje Rima so slabo začeli; toda bi li se upali razdejati, kar je storjenega, če zdaj vedo, kako bi bili morali delati? Zdjaj, ko je videti definitivno izpridena in izgubljena milijarda, ki so jo bili vtaknili v to skazo, so si začeli Nerona z neomejeno in brezmierno energijo, ki naj bi pograbil bakljo in cepin pa vse sežgal in razoral v imenu maščujočega razuma in lepote.

»O«, je nadaljeval Narcisse, »tukaj sta kontesina in knez.«

Benedeta je dala ustaviti voz na križišču samotnih cest; in zdaj je korakala z Darijem po teh širokih, tihih, s plevelom zaraslih ulicah, ki so bile kakor ustvarjene za zaljubljene ljudi. Oba sta bila vzhlicena od izprehoda in nista več mislila na vso žalost, ki ju je dovedla sem.

»Oj, kakšno krasno vreme!« je dejala vesela, ko se je sešla s prijateljsima. »Le pogledite to lepo solnce!... In človeku de tako dobro, če hodi malo peš po deželi.«

Dario se je prvi nehal razveseljevati ob modrem nebu in ob užitku, da vodi svojo sestrično izpod pazduhe.

»Draga moja, ker vztrajša na svoji muhavosti, ki nam gotovo pokvari ta lepi dan, mo-

ramo zdaj poiskati one ljudi... Ali najprej se moram orientirati. Saj veste, slabo se spoznam v krajih, po katerih ne hodim rad... In potem je ta okraj s svojimi mrtvimi cestami in mrtvimi hišami preaboten; človek ne vidi ne ene figure, na katero bi se spominjal, ne ene prodajalne, ki bi mu pokazala pravo pot... Ali zdi se mi, da je tukaj. Pojdite kar za menoj, bomo že videli.«

Vsi štirji izprehajalci so se obrnili srednjemu, proti Tiberi se raztezajočemu delu okraja. Tukaj se je že začelo sestavljati neko prebivalstvo. Lastniki nekaterih gotovih hiš so si napravili iz tega toliko dobička, kolikor je bilo nemogoče; oddajali so stanovanja za jako nizke cene v najem in se niso jezili, če je bilo treba čakati na najemnika. Zato so se tukaj naselili siromašni uradniki druge revne družine, ki so plačevale počasi, ali vendar nekaj. Najhujše pa je bilo, da so planile, ko se je porušil nekdanji Geto in ko so se napravile preseke, da se je dobili v Trasteveru nekajkrat zraka, prave tolpe ljudi brez kruha, brez doma in skoraj brez bljude nad nedograjene hiše in udrle vanje s svojimi telesi in s svojim mrcosom. Ali morali so zatisniti oči in trpeti to nasilno prilastitev, če niso hoteli vso to strašno bedo izpostaviti na javni cesti na ogled. Tem strašnim gostom so torej padle v roke velike zasranjane palače, te ogromne štiri in petnadstropne hiše, z monumentalnimi deli, z visokimi kipi okrašene stavbe, kjer so se nad pročelji raztezali od Kariatid podpirani balkoni od enega konca do drugega. Povsod je manjkala lesenina ob oknih in vratih. Vsaka teh nesrečnih obitelji si je izbrala svoje; ena je imela celo kneževsko nadstropje, drugi so bile ljubše manjše sobe, v katerih se je stlačila po svoji volji. Tupatam so bila okna zabita z deskami, vrata zamašana s pomočjo cunj. Strašno perilo se je sušilo po izklesanih balkonih in te nesnažne zastave so vihrale z negodno porojenih, v njihovem ponosu ponižanih pročelij. Hitro so se obrabljale in neznanosko skrunile prelepe bele stavbe, sramotne proge in grdi madeži so jih porbrizgali; skozi krasna vrata, ki so bila ustvarjena za kraljevski izvoz ekvipaž, je tekel nesnažen potok z odpadki in živalskim gnojem, pa se zbiral na cesti brez pešpota v lužah, ki so smrdele do neba.

Ljudnost, temveč hlapčevsko klečeplazenje, obenem pa dokaz, kako so bili nemški nacionalci pri volitvah odvisni od klerikalcev. In to si je vredno zapomniti.

Dvajset let železničarske organizacije.

Včeraj 1. aprila je minulo dvajset let, ko se je rodil začetek današnje avstrijske železničarske organizacije. Ta dan se je namreč ustanovilo leta 1892. društvo prometnih uslužbencev, ki je razširjalo svoj delokrog tudi na dunajske tramvajске uslužbenice.

Dvajset let ni mnogo v teku silnega socialnega razvoja, ki računa s povsem drugačnimi dobami kakor posamični človek v svojem kratkem življenju. In vendar je že teh dvajset let železničarske organizacije zadostovalo, da je dobilo življenje avstrijskih železničarjev v svoji celoti bistveno drugačno vsebino in da so sedaj razmere temeljito izboljšale. Pred dvajsetimi leti je bil avstrijski železničar suženj, ki ga je poljubno izkoriščal zasebni in državni kapital. Šele socializem je pokazal izkoriščanim železničarjem pota za skupno delovanje v moderni strokovni organizaciji. In kar koli so železničarji dosegli v teku dvajsetletne dobe, so dosegli samo s svojo organizirano silo. Dasi se zavedamo, da je še dolga pot do izpolnitve vseh železničarskih zahtev, vendar ne more nihče utajiti velike razlike v položaju avstrijskih železničarjev danes in pred dvajsetimi leti.

Preletimo z bežnim pregledom gibanje železničarjev od leta 1892!

Štiri leta po svoji ustanovitvi je sklicalo društvo prometnih uslužbencev obenem s petimi drugimi železničarskimi strokovnimi društvu, ki je bilo z njim združeno v centralni organizaciji, prvi avstrijski železničarski kongres na Dunaj v Mariahilfu. Kongres je imel predvsem namen, da pokaže javnosti resnično sliko neznosnega položaja avstrijskih železničarjev. Avstrijske železniške uprave so namreč slikale položaj avstrijskih železničarjev v jako rožnatih barvah. Kongres je te kapitalistične spletke temeljito razpršil s tem, da so poročali na njem o železničarskem položaju aktivni železničarji.

Takoj za kongresom je zboroval prvi zvezni zbor, ki je sklenil, da centralizira pravno varstvo in ustanovi zvezno tajništvo. Zvezno tajništvo je tudi imelo nalogo, da obenem z uredništvom lista »Der Eisenbahner« odpravi nezasižane krivice, ki so se godile železničarjem v pravosodju. Ako se je zgodila nezgoda in je prišel železničar pred sodišče, tedaj se je opiral sodnik pri preiskavi in sodbi na besedilo navodil, dasi se služba navadno ni opravljal natančno po določenih besedilih. Sodniki tega niso vedeli in tako so bili železničarji zaradi nezgod čisto po krivico obsojeni. Da javnost in zlasti sodnike v tem oziru pravilno informirajo in da si pribore krajši delavnik, so železničarji na južni železnici leta 1896, uspešno izvedli prvo pasivno resistenco. Javnost se je tedaj res poučila, da je razlika med železničarsko službo v teoriji in praksi, obenem je organizacija sama priskrbela pred sodiščem obtoženim železničarjem strokovnjakov — tako da se železničarji niso več tako brezobzirno obsojali. To je bil prvi uspeh železničarske organizacije. Nadaljnji uspeh je bil povzdiga za samozavestni železničarjev, ker jih je organizacija pogumno branila pred samolastnimi predpostavljami.

Tedaj pa, v cvetu razvoja, je zadel organizacijo težak udarec reakcije. Dne 10. marca 1897 je brutalna Badenjeva vlada razpustila organizacijo, češ da je nevarna državi; med parlamentarnimi junaki, ki so delali za razpust, je bil tudi veliki krščansko-socialni apostol dr. Jan. Ev. Krek.

Organizacija, ki je štela ob razpustu članov 25.000, je nazadovala na 11.000 članov, ki so se zbirali okoli strokovnega lista »Der Eisenbahner«. Leta 1898, pa je stopila na plan nova ustanovitev z naslovom »Splošno pravovarstveno in strokovno društvo za Avstrijo«, kakor se imenuje še danes. Z neumornim delom je imela organizacija leta 1903, zopet prejšnjih svojih 25.000 članov.

Leta 1902, je zboroval drugi avstrijski železničarski kongres, ki je poslala nanj tudi vlada prvič svojega zastopnika. Kongres se je izrekel za enotno centralistično železničarsko organizacijo.

Odslej je organizacija močno naraščala, kar se je kazalo tudi v lepih uspehih. L. 1907. je organizacija izsilila na privatnih železnica izpolnitev zahtev, ki so se bile dovolile že leta 1905., obenem pa je priborila železničarjem še drugih ugodnosti. Leta 1908. je dosegla, da so se uvrstili čuvarji v III. službeno skupino. Priboril se je znesek 14 milijonov za izboljšanje položaja na državnih železnica; temu zgledu so morale slediti tudi privatne železnice. V zadnjem času pa se je določila po trdovratnem boju svota 21 milijonov K za izboljšanje položaja državnih železničarjev. Vse to je delo organizacije, ki so jo pri nje prizadevanju čvrsto podpirali socialno demokratični poslanci v parlamentu.

Organizacija je zdaj poskočila na 59.000 članov. Toda na vseh avstrijskih železnica je zaposlenih nad 300.000 železničarjev. Samo šestina je torej organizirana in obilo dela še čaka zavedne železničarje.

Za železničarsko organizacijo je torej dvajset let čvrstega, vestnega dela in ponos jo mora navdajati, ako se ozre na plodove svojega dela. Toda gledati je treba naprej, kaj se mora še dovršiti. Gledati je tudi treba na to, da sovažniki ne izpulijo, kar so si železničarji že pridobili. Vse to delo pa bo dovršila tista moč, ki je moderna velesila vsega napredka: organizacija!

NOVICE.

* **Manire katoliškega princa.** V Biskupici pri Geviču na Moravskem domuje princ Thurn-Taxis, ki bi prav rad veljal za imenitnega kavalirja in nemajhen je njegov ponos na modrokrvnost svojega pokolenja. Mnogo, si domišljuje fini princ tudi na svoje katoliško pobožnost in njegova samozavet je še poskočila, ko je bil vsled privilegije volilne pravice eden izmed postavodajalcev Moravske. Ampak napram svojim bližnjim se plemeniti gospod ne vede ne kavalirsko in ne krščansko. Te dni je plemenitaš svojega logarja oblagodarnil s primki iz vsega živalstva, nato pa mu je dal naslednji pobožni nasvet: »Ako koga zalotiš pri obrezovanju dreves, ustrelj ga in pobij ga! V petih minutah je mrtev in jutraj ga pokopljete. To ti povem po češko in ne francosko, da me razumeš. Torej me razumeš, ti osel?« Dne 20. t. m. je opazil princ s svojega okna 14-letnega študenta, ki si je urezal od grmovja šibo. Takoj je planil iz gradu s kolom v roki in podil študenta do njegovega stanovanja. Tam ga je dohitel in ga je tako pretepel, da je imel ubogi študent natrgana ušesa, po hrbtu s krvjo podplute pege in otekle roke. Na slični način je blagorodni princ pretepel s lastno modrokrvno roko še celo vrsto oseb. Po svojih gozdovih obesa pobožni kavalir na drevesih podobne svetnikov, svojim logarjem pa plača po 14 kron mesečne plače in jim da vsako leto tri mernike slabega žita. Pobožnost in brezsrčnost, princevsko kavalirstvo in surovost: vse to lahko rase na enem drevesu.

* **Oficijalna statistika avstrijskega morskerega ribištva** izkazuje sledeče: Ujeli so 43.319,925 rib, katerih skupna teža je znašala 10.960,895 kilogramov. Ujete ribe so bile vredne 8.856,247 kron. Število in skupna cena ujetih rib sta letos v primeri z lanskim letom padli, to pa je največ zaradi tega, ker je bil letos izredno slab lov na sardine in sardele. Poleg tega so ulovili letos avstrijski ribiči 365,859 morskih pajkov, znanih pod imenom »grancievole« v vrednosti 157,034 K in 74,068 norveških morskih rakov, znanih pod imenom »scampi« v vrednosti 146,099 K. Lov na ostrige izkazuje 3,078,340 ostrig, ki so vredne 63,178 K. Lova se je udeležilo letos 16,879 ribičev s 5288 ribiškimi jadrnicami in čolni. Skupna vrednost vsega ribiškega orodja s čolni vred je znašala v minulem letu 6 milijonov kron. Najizdatnejši je bil letos lov na jegulje, ki izkazuje izdaten napredek proti lanskemu letu.

* **Ženska volilna pravica na Danskem.** Na Danskem imajo žene v vseh velikih mestih občinsko volilno pravico. V glavnem mestu Kodanju imajo moški in ženske enako občinsko volilno pravico, samo z davki ne smejo zaostati. Letos so se žene drugič udeležile volitev; letos je bila udeležba večja kakor v zadnjem volilnem boju. Zlasti delavske matere so stopale k žaram številnejše kakor poprej in edino njim se mora socialna demokracija zahvaliti za zmago, ki jo je osvojila. Izvoljeni sta bili dve socialno-demokratični ženi, soderužica Crone, tiskarniška delavka, in soderužica Ana Johansen. Razen teh je bilo izvoljenih pet meščanskih žen. Volitve se je udeležilo 69,4 odst. žen in 80,5 odst. moških. Pri obeh je bila udeležitev v davčni stopnji od 800 do 1000 K slabša kakor v naslednjih stopnjah z dohodki 1200 do 1500 K. V prvi stopnji je volilo 53,5 odst. žen in 65,2 odst. moških, v drugi stopnji pa 88 odst. moških in 62,1 odst. žen. Številke nam kažejo, kako narašča z izboljšanjem gospodarskih razmer tudi zanimanje za politično življenje. Danske soderužice pa nam kažejo kljub vsem besnim nasprotnikom ženskih pravic, kako zrele so žene za politično življenje.

* **Škandal v budimpeštanskem Franc Joževem zavodu.** Se bo čitateljem v spominu tragedija kurjačeve hčerke Irene Uyers, ki jo je bil v Franc Joževem zavodu, kjer je njen oče služil za kurjača, zapeljal neki grof, ki se je napram dekletu izdajal za grofa Vayra. Obdolžili so ko se je izkazalo, da je grof Vay pri celi zadevi nedolžen in da se je le drugi posluževal njegovega imena, barona Bela Liphaya tega dejanja. Toda pri zadnji obravnavi pred vzklicnim senatom se je izkazalo, da je tudi ta nedolžen. Dognalo pa se je, da je bil grof Bethlehem tisti plemeniti vitez, ki je pri podlem dejanju zlorabljal ime svojega prijatelja in dva prijatelja spravil v mučni položaj obtožbe, ne da bi se bil oglasil. Morali so mu šele drugi zbuditi njegovo plemenitaško vest.

* **Proces zaradi zastrupljenja z metilalkoholom v Berlinu.** V soboto so bili v obravnavi proti Scharmachu in tovarišem v zadevi zastrupljenja z metilalkoholom zaslišani izvedenci. Prof. dr. Avgust Wassermann je dejal, da do tistega zastrupljenja, ki je zahtevalo toliko žrtv, v zdravniških krogih sploh ni bilo znano, da bi bil metilalkohol tako močan strup in tudi on sam, da pred tem žalostnim dogodkom tega ni vedel. Vladni svetnik prof. Jackenack, ravnatelj državnega preskuševališča živil, je omenil, da je strokovno časopisje zdravnikov že nekaj časa opozarjalo na škodljivost metilalkohola. Sledilo je še par zaslišanj, na kar je bila obravnava preložena.

* **Panama pariške policije.** Tatovi in morilci so v Parizu zmerom bolj varni in končno postaja stvar občinstvu preneumna, ki se ne hote vprašuje, čemu plačuje državljani drago policijo, če se tako proklete slabo briga za njegovo varnost. Toda pariška policija nima časa, da bi se brigala za javno varnost, ker ima drugega posla v izobilju. In med te posle spada predvsem volhunsko zalezovanje poštenih ljudi. Na pariški prefekturi je vsakdo, kdor pride le količkar v dotiko s politično javnostjo, natančno zabeležen in skrbno popisani. In gorje tistemu politiku, ki ima le količkar masla na glavi in se zameri policijskemu prefektu Lepinu! Bogve koliko je poslancev, ki jih ima ta policijski mogotec in pravcati samoderžec Pariza v absolutni oblasti in se niti kihne ne upajo proti njegovi volji! Poleg tega pa se pečajo francoski policisti tudi z žurnalistiko. Obadva šefa pariške varnostne policije sta takorekoč

sotrudnika senzacijskih listov »Matina« in »Journala«. Guichard je tajni poročevalec »Journala«, njegov prvi podrejenec Jouin pa oskrbuje »Matina« z vsemi mogočimi senzacijskimi novicami iz zločinskih krogov. Ta postranski posel jima prinaša donosa gotovo sijajne honorarje, prihaja pa čestokrat v nasprotje z njihovim uradnim poslom. Tako je n. pr. Guichard pred aretacijo treh cestnih roparjev že prejšnji dan »Journalu« izblebetal, kje in kako se bo vršila aretacija tako, da so gospodje roparji drugo jutro že lahko komodno brali, kaj jih čaka. Seveda so pobrali šila in kopita in pravočasno izginili. Policiji pa je namesto nevarnih roparjev ostal dolg nos. Povsod drugod in morda celo na Ruskem bi po taki aferi kratkotalno odpustili iz službe. Toda v Parizu imajo, kakor rečeno na policijski prefekturi popisane vse javne osebnosti, njihove večje ali manjše škandalčke in kaj to pomeni si lahko predstavljamo. Po vrhu pa jih štiti še njihovo časopisje in to vzpričo revolverskega značaja tega časopisja ni baš malenkost. Policijski prefekt je v Parizu absoluten gospodar in lahko aretira ali pa izpusti, kogar hoče in kakor hoče, javnost pa krotko molči. Pravijo, da pride sedaj tak škandal samolastne aretacije v zbornici v razgovor. Opravičeno smo lahko radovedni, koliko poslancev razen socialnih demokratov, ki so povsod neustrašeni borilci proti korupciji, bo tako pogumnih, da bodo riskirali jezo in zamero tega francoskega mogotca.

* **Odvedena avstrijska baronesa.** Iz Lizbone poročajo o senzacijski dogodbi, ki sega v dunajske družabne kroge; 18letno baroneso Edito Tetis-Tinti, edino hčerko barona in dedinca barona Tinti je oženjen avstro-ogrski huzarski častnik Tites odpeljal, hoteč jo spraviti preko Lizbone v Argentino. Baron Tinti je par v Lizboni dohitel in se je podal z višjimi policijskimi uradniki na krov ladje, na kateri sta hoteli Tites in baronesa Tinti ubežati. Tites je skušal skočiti preko krova, pa so ga uradniki zadržali. Baron Tinti je svojo hčerko pregovoril, da se je vrnila z njim na Dunaj, med tem, ko se je zapeljivec odločil, da ostane za enkrat v Lizboni.

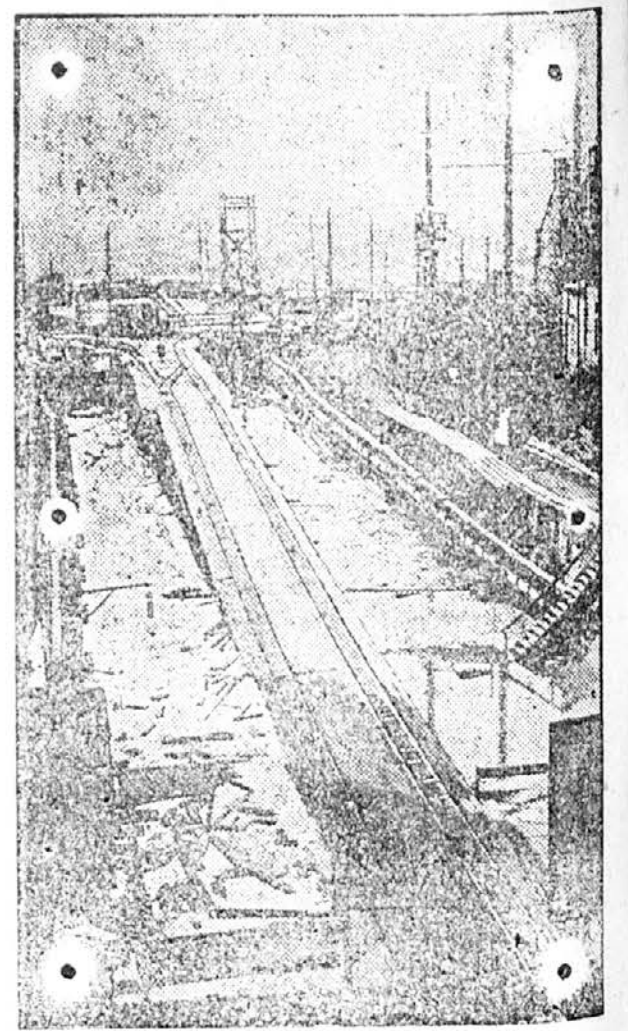
Iz zgodovine narkoze.

Že v pradavnih časih so si zdravniki prizadevali, da bi svoje bolnike pred operacijami uspavali, da ne bi čutili bolečin. Že pred 4000 leti so v ta namen uporabljali opojne učinkine opija, trobelike in zobnika. Zdravniki pa so s temi metodami narkoze, ki so se prakticirale do najnovejšega časa, svoje bolnike spravili čestokrat v smrtno nevarnost. Bilo je tudi toliko neuspehov, da je še leta 1832. francoski zdravnik Velpeau dejal: »Lajšava bolečin pri zdravniških operacijah je fata morgana, ki naš vek zaman hiti za njo.« In vendar je imela biti ravno njegova doba, ki nas je obdarila z iznajdbo narkoze. Bila sta dva ameriška zozobozdravnika, Horace Wells in William Thomas Green Morton, ki sta leta 1844. pričela s takozvanimi poskusi. Wolfram nam podaja študiji »Der Kampf gegen den Schmerz bei operativen Eingriffen« (Boj proti bolečinami pri operacijah). intresantno zgodovino te iznajdbe in opisuje trpljenje njenih mož.

Morton se je bil v družbi z Wellsom, pozneje s Henrikom Charles T. Jacksonom dalje časa bavil z medicinskimi in prirodoslovnimi študijami in je naposled v Bostonu ustanovil zobozdravniški zavod. Wells je takrat izvrševal svojo prakso o Harfordu. V tem mestu je imel na večer 10. dec. 1844. potovalni govornik G. A. Colton eksperimentalno predavanje o kemiji v katerem je razpravljal o lastnosti dušikovega oksidala, ki povzroči vdihavan veselo in pijanosti podobno razpoloženje. V zabavo poslušalcev je Colton to lastnost omomnega plina poskušal na nekaterih navzočih osebah in pri tem se je zgodilo, da je mlad kemik, neki Cooley, ki je bil omamni plin vdihaval v krepkih vdihljajih, padel na tla in v globokem spanju obledel. S pomočjo zobozdravnika Wellsa je kmalu prišel zopet k zavesti, začudil pa se je močno, ko so ga opozorili na krvavečo rano na kolenu, ki jo je bil zadobil pri padcu, ne da bi bil kaj čutil. Wells je takoj spoznal zvezo med brezoblastnostjo poškodbe in učinkom vdihanega plina ter se je s tem spoznanjem takoj okoristil; dal si je drugi dan za poskus pod vplivom tega omamnega plina od svojega prijatelja in tovariša Riggsa izdreti bolen zob. Poskus se je popolnoma posrečil. Wells in Cooley sta nato ustanovila kompanijsko podjetje za brezoblastno izdiranje zob ter se preselila v Boston, da bi v to svrhu prirejala javne demonstracije (poskuse), pri čemur jima je asistiral Morton. Podjetje je po opetovanih ponosrečenih poskusih narkoze končalo s popolnim fiaskom in Wells se je popolnoma potrt umaknil v Harford nazaj.

Morton pa je mislil drugače. Polovični uspehi narkotiziranja po Wellsovi metodi so rodili v njem misel, da bi dušikov oksidul nadomestil z močnejše učinkujočim sredstvom. Pri tem se je spominjal na dogodek, ki mu ga je njegov prejšnji učitelj Jakson opetovano pripovedoval. Poslednji je namreč nekoč pri napravljaju klorovega plina padel v nezavest. Ko je Morton še slučajno dobil v roke neko razpravo Faradaja iz leta 1818., v kateri ta opisuje veliko sličnost omamnega učinka saporice žveplenega etra z učinkom dušikovega oksidala, se ni mogel več otresti misli, da dušikov oksidul nadomesti z etrom kot inhalacijskim sredstvom za brezoblastno izdiranje zob. Da se o njegovih učinkih prepriča, je napravil celo vrsto poskusov na ribah, kokoših, psih in na samem sebi.

Vzel je v roko uro, se vsedel komodno v naslanjač, omočil žepni robec z etrom in je položil si ga preko ust in nosu v par minutah zaspal. Ko se je prebudil, je bilo preteklo osem minut. Bil je prepričan, da bi mu bili med tem časom brez bolečin lahko izdrlili en zob, in tako je sklenil, da napravi pri prvi priliki poskus na svojih pacientih. Še tisti večer mu je slučaj privedel takega pacienta v osebi krepkega godbenika Frosta, ki se je hotel iznebiti bolečega zoba. Pacient se je rade volje podvrnil inhalaciji

Poplava na berlinski mestni železnici. Poročali smo že bili, da je vsled velikega naraščanja Spreve voda poplavlila berlinsko podzemeljsko železnico in napravila veliko škodo. Promet so morali za dalj časa prekiniti; človeških žrtv ni bilo, ker so se delavci pravočasno rešili iz predora. Naša slika nam kaže poplavljen del železnice.

in po petih minutah je bil zob izdrt, ne da bi bil kaj čutil.

Uspeh je dal Mortonu pogum k nadaljnjemu delu na tem polju. Ne samo pri brezoblastnem izdiranju zob, temveč pri brezoblastni izvršitvi vseh kirurških operacij je imela njegova iznajdba igrati še veliko vlogo. Dne 16. oktobra 1846. se je etrova narkoza rabila pri operaciji nekega 20letnega tiskarja Gilberta Abbotta, ki so mu morali izrezati neko oteklino na vratu. Občinstvo, ki je bilo pri operaciji v velikem številu navzoče, je z nezaupnostjo opazovalo manipulacijo z narkozo, zlasti ko se je bolnik kmalu po vdihavanju etrovega plina začel premetavati in brbljati nerazumljive besede. Ko je začel bolnik spat, pa je zavladala smrtna tišina. Vseh oči so sledile za napetostjo in rastočo presenečenostjo gibanju zdravnikovega noža. »Zares, gospoda moja,« je zaklical operater Warren, z nožem v desnici s povzdignjenim glasom v molk zatopljenemu poslušalstvu. »Zares, to ni humbug!« in burno odobravanje je pretresalo celo dvorano. Proti koncu operacije, ki je trajala pet minut, se je pričel bolnik gibati in dajati od sebe glasove, ki bi se bili smatrali lahko za izraz bolesti, toda pacient je izjavil, da je čutil samo nekaj kakor praskanje s topim nožem.

Odločilna večja operacija s pomočjo etrova narkoze se je izvršila 7. novembra istega leta. Slo je za amputacijo gornjega stegna 20letne jetečnice deklice Alice Mohan. Amfiteater je bil prenapolnjen z dijaki, zdravniki, duhovniki, juristi in drugimi radovedneži. Zdravnik je deklici prežagal kost, ji podvezal pet odvojnici, ona pa se ni ganila. Šele čisto proti koncu operacije je jela nekoliko stokati. Ko se je pa iz narkoze probudila, ni vedela o operaciji ničesar in ni mogla nikakor verjeti, da ji je bila odvzeta noga. Vihar aplavza, še silnejši nego 16. oktobra, je naznanjal okolici in celemu svetu, da se je izvršila velika iznajdba.

Od tedaj si je narkoza osvojila svet.

Horace Wells triumfa svoje iznajdbe ni več doživel. Tragično je bilo njegovo življenje po ponosrečenih poskusih v Bostonu leta 1845. Preselil se je iz Harforda v Njujork in je tu znova pričel propagando za svojo stvar, toda tudi tu brez uspeha. Ko sta kmalu nato triumfirala eter in kloroform, ni nihče več hotel vedeti o narkozi z dušikovim oksidulom. Wells je poleg tega zblaznel. Da bi se maščeval nad človeštvo, ki se mu je po njegovem mnenju kot dovtoku izkazalo tako nevhvalno, se je plazil zvečer po njujorskih ulicah, polivajoč obleke mimoidočih dam z žvepleno kislino. Bil je ujet in utekel obsojdi samo s tem, da je sam izvršil samomor. 24. jan. 1848. si je v kopeli pre-rezal žilo utripalno, vdihavajoč nato, da bi mu umiranje bilo lažje, klorove pline. To je bila edina dobrota, ki jo je narkoza prinesla možu, ki si je iztekel za njeno iznajdbo tako velike zaslugе.

Tudi najditelju etrova narkoze Mortonu je prineslo življenje prav malo veselih dni, nasprotno pa je preveč zavisti, sovraštva, bede in skrb. Desetletja se je moral Morton pravdati, preden so mu priznali prioriteto njegove iznajdbe. Kot najhujši njegov nasprotnik je nastopil njegov bivši prijatelj Jackson, ki je hotel za par nasvetov, ki jih je bil dal Martonu, priznanje da je sam resnični iznajditelj etrova narkoze. Sodnijski boji Martovi za svojo pravico, so poržli njegovo premoženje in izpodkopali njegovo zdravje. Parlament v Washingtonu je opetovano naprosil za denarno podporo, toda vselej zaman. Umrl je 15. julija 1868. v največji revščini, poiskavši si smrt popolnoma obupan. Nekem ribniku centralnega parka v Njujorku. Meščani Bostona pa so na njegovem grobu postavili spomenik, na katerem ga slave kot iznajditelja etrova narkoze... Stara usoda velikanov, dostikrat šele po svoji smrti do veljave!

obžaluje, da se je motil o grofu Andrassyju. Vlada naj ne prihaja pred narod z grozljivimi istorijami o tragičnih dogodkih pri avdijci. Harmonijo med vladarjem in kraljem ustvari samo ljudski parlament. Sedanja kriza se reši le z vojaškim provizorijem in volilno reformo. Govornik obsoja vladno politiko na Hrvaškem in odreka vladi zaupanje.

Lurška pravljica.

Spisal dr. Rouby, ravnatelj blaznice v Alžirju.
(Dalje.)

Po halucinacijskemu stadiju sledi ekstatični.

»Bernardeta je spet pokleknila, napravila velik križ in strmela nepremično... na kolenih s sklenjenimi rokami, rožni venec med prsti, telo napeto, kakor da bi ga sila od vrha vzdigovala; blede, z brezkrvnimi ustmi, s povzdignjenimi strmečimi očmi, je bila kakor svetniški kip v ekstazi. Debele, svetle solze so se točile iz smejočih oči.«

V drugem poglavju beremo: »Bernadeta pride, vzame rožni venec in moli.« Ko nastopi prikazen, se zaglobi mlada deklica kakor vsemu svetu odmaknjena: »Nič več ne občuti, kaj se godi okoli nje, in njeno od sreče žareče obličje kakor da priča o nje občevanju z nadnaravnim bitjem.«

Urednik »Lavedana«, lurškega časopisa, ki je z dvomečim očesom gledal prikazovanje, popisuje, kar je videl takole: »Mlada deklica hodí jutro za jutrom k jami molit. Svečo nosi v roki in spremlja jo do 900 oseb. Naenkrat se v najgloblji zatopljenosti posmjeje in zapade izraženemu ekstatičnemu stanju. Solze ji udarijo iz oči, ki premično strme v ono točko votline, kjer je menila, da vidi Devico.«

Bolje se ne da ugotoviti ekstaza. Kakor vidimo, so prijatelji in sovražniki jame v tej točki edini. Stadiju halucianacij sledi stadij nepremičnosti z ekstazo.

(Dalje prihodnjič.)

! Pošljite naročnino, če je še niste! !

ZADNJE VESTI.

NAMERAVAN ODSTOP CESARJA?
Časniška vest.

Dunaj, 2. aprila. Poluradna »Montags-Revue« poroča v uvodniku, da je bilo v petek po avdienci grofa Khuena Hedervarya s cesarjem res že vse pripravljeno za cesarjev odstop in da bi bilo treba le še prestolonaslednika Franca Ferdinanda pozvati na Dunaj, pa bi se bila izvršila ceremonija odstopa. Ko je Khuen spoznal odločen sklep monarha, je hitel v ministrsko palačo, zbral svoje ministrske tovariše in ti so sklenili padec resolucije. Takoj po tem sklepu je bil cesar zopet dobre volje in je obsul Khuena z obilno hvalo in proslavo njegovega patriotizma.

Vesti o odstopu v Londonu.

London, 2. aprila. V Londonu niso bili prav nič presenečeni vsled dogodkov na petkovi avdienci. Že teden poprej so si šepetali londonski merodajni krogi, seveda le v majhnem krogu, o možnosti cesarjevega odstopa.

HRVAŠKE VOLITVE.

Volitve se razpišejo?

Zagreb, 2. aprila. Jutrnje »Narodne Novice« objavijo razpis saborskih volitev, tako da se snide novi sabor v zakonitem roku, to je 27. aprila. Cuvajevih kandidatov najbrže ne bo pri teh volitvah, ni pa izključeno, da bi ne kandidiral tuptam kakšen član stare madjarske stranke. Vsled kompromisa koalicijske s pravaši ni za vlado nobenega upanja.

Cuvaj — komisar?

Zagreb, 2. aprila. Včeraj se je po mestu raznašala govorica, da bo Cuvaj imenovan za kraljevskega komisarja in da bo ustava suspendirna. Ta vest ne kaže, da bi imela kaj resne podlage; včeraj je bil pač 1. april.

Škof Švinderman.

Zagreb, 2. aprila. Na Dunaju je imel vranski opat škof Švinderman daljšo konferenco s Khuenom. Na eni strani pravijo, da je bil poklican na odgovornost, ker je v Trstu vpričo nadvojvode Leopolda Salvatorja ostro kritiziral Cuvajev režim, na drugi strani pa pravijo, da ima biti imenovan za hrvaškega ministra, med tem ko nekateri celo trdijo, da bo kot Cuvajev naslednik poklican, da reši hrvaško krizo. V starejših časih se je večkrat zgodilo, da je bil zagrebški nadškof obenem ban, ali v novjših časih ni bilo takega slučaja, da bi bil sploh kakšen duhovnik ban.

SAMOMOR SEKCIJSKEGA ŠEFA.

Dunaj, 2. aprila. Sekcijski šef v skupnem finančnem ministrtvu, Dobra, je izvršil sinoči samomor. Vzrok je najbrž strah pred dušno boleznijo.

ARETACIJE V PULJU.

Pulj, 1. aprila. Včeraj so aretirali v Pulju šefa mestnega stavbnega urada inženirja Borrija, uradnika tega oddelka Karla Presila in cestnega paznika Blaža Polla. Vzrok aretacij ki zbuja veličansko senzacijo, ni znan.

STAVKA RUDARJEV NA ČEŠKEM.

Solidarnost.

Mostec, 1. aprila. Za predsednika poravnalnega urada je bil izvoljen odvetnik dr. Richter. Sekcijski šef Homan je obljubil delavcem državnih rudnikov 5 kron minimalne plače, ako se vrnejo 1. aprila na delo. Delavci so ponudbo iz solidarnosti odklonili.

Pogajanja.

Mostec, 1. aprila. Pri predčerašnjih pogajanjih z glavnim odborom je skušal sekcijski šef Homan odbor pregovoriti, da bi odvezal od stavkovne obveznosti tiste delavce, ki so se jim že priznale razne zahteve; med temi so zlasti državni delavci. Odbor je sicer priznal vrednost koncesij, zlasti od strani državne rudniške uprave, vendar pa je po večurnem posvetovanju odklonil Homanov predlog iz ozirov delavske solidarnosti. Odbor je priporočal, naj se vpliva tudi na zasebne podjetnike. Danes se prično pogajanja s podjetniki. Nekateri podjetniki nočejo priznati 1. maja za delavski praznik. Pogajanja se sučejo tudi okolo dobave orodja in razstrelil.

Iz ostrovskega okrožja.

Moravska Ostrova, 2. aprila. V Moravski Ostrovi in Orlovi so bili predčerašnjem velikanski shodi, ki so sklenili, da rudarji počakajo na nadaljne obravnave poravnalnega urada 10. aprila.

DIJAŠKE STAVKE NA GALIŠKEM.

Lvov, 2. aprila. Deželni šolski svet je dal rusinsko gimnazijo v Przemyslu zapreti, češ, da so dijaki višje gimnazije siloma pogнали tovariše nižjih razredov v stavko.

Lvov, 2. aprila. Včeraj so rusinski gimnaziji v Tarnopolu uprizorili enodnevno stavko.

SPLOŠNA STAVKA ANGLEŠKIH RUDARJEV.

Glasovanje.

London, 1. aprila. Poročila o glasovanju rudarjev, za konec stavke ali proti prihajajo le počasi, deloma tudi zato, ker zborujejo rudarji na tozadevnih shodih zaupno in javnost nima pristopa nanje. V Northumberlandiji so rudarji zavrgli zakon v minimalni mezdi, ker nima nobenih plačilnih postavkov. Sklenilo so, da se vrnejo na delo šele tedaj, ko se doseže sporazum o višini plače.

ITALIJANSKO-TURŠKA VOJNA.

Naskok na Tobruk.

Tobruk, 2. aprila. Včeraj zjutraj je napadlo okolo 3000 Turkov in Arabcev novo še ne dograjeno utrdbo pri Tobruku v treh oddelkih. Italijanske baterije so Turke prisilile, da so se umaknili na varno.

Protj vojni.

Milan, 2. aprila. V Parmi so priredili socialni demokratije veliko demonstracijo proti vojni, ki se je udeležilo 10.000 oseb z zastavami. Prišlo je do spopadov z nacionalisti. Tudi v Savonij in Fertisu so bile velike demonstracije proti tripolitanski pustolovščini.

HIGIJENIČNA RAZSTAVA V RIMU.

Rim, 1. aprila. Včeraj so se otvorili vnajni oddelki mednarodne higijenične razstave v Rimu.

KARL MAY †.

Draždane, 1. aprila. V Radedeulu je umrl po kratki bolezni znani pisatelj Karl May.

AVTOMOBILSKI APAŠI.

Pariz, 1. aprila. Včeraj se je pripeljal pred graščino Rieux pri Clermontu avtomobil, v katerem so sedeli 3 moški in 1 ženska. Eden moških je hotel preplezati zid, pa ga je upravitelj preplašil s strelji. Odšel je zugačo, da se vrne o polnoči. Zandarji in policisti stražijo okolico.

KITAJSKA REPUBLIKA.

Kabinet.

Peking, 1. aprila. Novi kabinet se je takole sestavil: Predsedstvo in promet Tangšavgi, vnajni zadeve dosedanjí petersburški poslanik Luhenzjang, notranje Saopinghuan, finance Hriungzi, vojno Tuanhijui, mornarico Linkvansiang, pouk Trajuanpej, pravosodstvo Vangšuangui, poljedelstvo Sung-hiajen in trgovino Šenhimej.

REVOLUCIJA V MEHIKI.

Vmešavanje Unije.

Novi Jork, 1. aprila. »New York Sun« poroča, da je predsednik Taft odobril sklep državnega vojnega oddelka, da odidejo severne ameriške čete v Mehiko. Čete prekorajo mejo obenem v Alkapulku, Rio Grande in Verakruzu.

50 unijskih vojakov mrtvih.

Novi Jork, 1. aprila. Iz Mehike poroča brojav, da so napadli Zapatovi prištaši 50 milj od glavnega mesta železniški vlak in pomorili 50 vojakov Zedinjenih držav, ki so stražili vlak.

Odgovorni urednik Fran Baril.

Izdaja in založba založba Zajce.

Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

Za tiskovni sklad »Zarja«: Nabrano med mizarskimi pomočniki v Meranu po sodruhu Fr. Sever 3 K 30 vin. — I. T. Ljubljana 30 vin. — Lepa hvala!

Samo 50 vinarjev

potrebujete in dobite službo potovalca vsakovrstnih predmetov najnovejših vrst. Zaslugek zajamčen 10—15 kron na dan — Nadalje dobite eno lahko službo na dom, katero lahko opravlja oseba obojega spola od 14 let naprej. Zajamčeni zaslugek 2—3 K na dan. Istih izdelkov odjemalec je podpisani sam. Kdor želi pojasniti in vzorce naj pošlje omenjenih 50 vinarjev v znamkah, katere se mu pa povrnejo, ako katero od teh dveh služb sprejme. Glavni zastop izrezljarske industrije Trg Lemberg Šmarje pri Jetšah.

Čevljarska zadruga v Mirnu pri Gorici

naznanja slavnemu občinstvu, da je preskrbela svoje prodajalne

v Trstu, Via Barriera vecchia 38 in Via dei Rettori 1 in v Gorici, na Starem trgu 1 (na vogalu Rabatišča)

s svežim poletnim, črnim in barvanim obuvalom ličnega kroja in dela ter finega in trpežnega usnja.

Zato se priporoča za obilen obisk ob priliki bližnjih Velikonočnih praznikov.

Kupim: „Naši zapiski“

(1902/3) in II. (1903/4) letnik. cela; od III. (1904/5) letnika 1. in 7. šte. ozir. cel letnik; od IV. (1906) letnika pa 4. št. in kazalo oz. cel letnik. Ponudbe do 2. aprila t. l. pod naslovom »Knjižnica« poste restante Ljubljana.

Proda se posestvo

v Zagorju ob Savi

obstoječe iz zidane hiše, hleva, z vrtom, travnikom in smrekovim borštom, blizu rudnika za izredno ceno 7200 kron. Natančnejša pojasnila daje Ivan Zore pri cilenci v Potoški vasi, Zagorje ob Savi.

Kdor potrebuje dobro obleko

naj se poslužuje le trgovine

Bohinec & Comp. v Trstu

Via della Torri 2

Via S. Lazzaro 17

(za cerkvijo sv. Antona novega)

Velikanska zaloga izgotovljenih oblek za moške, ženske in otroke

Najsolidnejša postrežba. — Priznana nizke cene. — Sprejemajo se naročila po meri.

Konzumno društvo za Ljubljano in okolico

registrovana zadruga z omejeno zavezo v Ljubljani

je otvorilo v Spodnji Šiški, Celovška cesta št. 1

lastno pekarijo

v kateri se bo izdelovalo pecivo vseh vrst.

Prodajalne lastnega kruha: Sp. Šiška, Kolodvorska cesta in Celovška cesta 1; na Glincah, Tržaška cesta; v Ljubljani: Sodna ulica 4, Krakovski nasip 10 in Bohoričeva ulica, na Jesenicah, na Savi, in v Tržiču na Gorenjskem.

„Zarja“ se prodaja v Ljubljani po 6 vin.

v naslednjih tobakarnah:

Južni kolodvor, na peronu.

Pirnat, Kolodvorska cesta.

Zupančič, Kolodvorska cesta.

Blaž, Dunajska cesta.

Sterkovič, Dunajska cesta.

Fuchs, Marije Terezije cesta.

Tivoli, na žel. prel. pri Nar. domu.

Subić, Miklošičeva cesta.

Šenk, Resljeva cesta.

Kanc, Sv. Petra cesta.

Treo, „

Kušar, „

Podboj, „

Bizjak, Bahoričeva ulica.

Remžgar, Zelena jama.

Svetek, Zaloška cesta.

Šefer, Selenburgova ulica.

Suhadolc Anton, Zelena jama 50.

Dolenec, Prešernova ulica.

Pichler, Kongresni trg.

Ušeničnik, Zidovska ulica.

Kleinstejn, Jurčičev trg.

Wisiak, Gospodska ulica.

Stiene, Valvazorjev trg.

Košir, Hilserjeva ulica.

Sušnik, Rimska cesta.

Klanšek, Tržaška cesta.

Elsner, Kopitarjeva ulica.

Blaznik, Stari trg.

Velkavrh, Sv. Jakoba trg.

Kustrin, Breg

Sever, Krakovski nasip.

Državni kolodvor.

Križaj in Kotnik, Šiška

Likar, Glinca.

Jezeršek, Zaloška cesta.

Rezervni zaklad nad pol milijona kron.

Stanje hranilnih vlog dvajset milijonov kron.

Ustanovljena leta 1882.

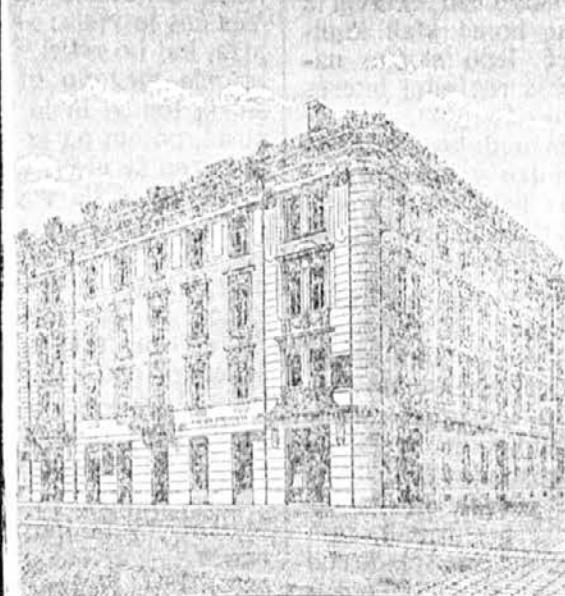
Kmetska posojilnica

ljublanske okolice

registrovana zadruga z omejeno zavezo

v lastnem zadrugnem domu V LJUBLJANI Dunajska cesta šte. 18

Obreštuje hranilne vloge po čistih 4 1/2 % brez odbitka rentnega davka.

Rečun pri avstrijski pošti hranilnici šte. 828.406, pri ogrski pošti hranilnici šte. 19.864. Telefon šte. 185 interurban.

Sprejema tudi vloge na tekoči račun v zvezi s čekovnim prometom ter jih obreštuje od dne vloge do dne dviga.

Posojuje na zemljišča po 5 1/4 % brez amortizacije ali na amortizacije po dogovoru.

Eskomtjuje trgovske menice.

Denarni promet v l. 1911.

Upravno premoženje v l. 1911.

K 100.000.000.—

K 20.500.000.—